

Fynd av skinnbaggar - nya för Västerbotten

CARL-CEDRIC COULIANOS

INLEDNING

NEF anordnade i år en kurs om skinnbaggar som gick av stapeln den 21-22 augusti 2004. Båda dessa dagar gynnades av varmt och soligt väder, vilket gav goda förutsättningar för ett par exkursioner i Umeås omgivning. Den 21 augusti besöktes det floristiskt och faunistiskt intressanta området kring Backens kyrka där vi samlade längs vägen S om kyrkogården samt i området Ö om denna. Den 22 gjordes ett kortare besök till Ersmark där vi höll oss till en örtrik skräpmark med bl a täta bestånd av gråbo *Artemisia vulgaris*.

Huvudsyftet med exkursionerna var att få material för kursens bestämningsövningar och ett gott utbyte av allmänna och för de besökta miljöerna karaktäristiska arter erhöles. Men vid båda exkursionerna gjordes även fynd av flera för Västerbotten nya skinnbaggsarter – några av dem tämligen anmärkningsvärda och helt oväntade i landskapet.

Dessa fynd redovisas nedan tillsammans med fynd av ytterligare arter nya för Västerbotten gjorda av mig själv eller andra vilkas material jag haft möjlighet att bestämma.

ARTFÖRTECKNING

Insamlarens namn anges inom parentes och de mer frekvent förekommande personnamnen förkortas enligt följande; om inget annat anges finns materialet hos respektive samlare: (JB) Johannes Bergsten, (CC) Carl-Cedric Coulianos, (AG) Anders

Götberg (coll. CC), (SH) Sven Hellqvist, (TI) Tobias Ivarsson, (AN) Anders Nilsson, (RP) Roger Pettersson, och (BV) Bert Viklund (coll. Naturhistoriska riksmuseet).

Ceratocombidae - fuktskinnbaggar

Ceratocombus coleoptratus (Zett.). Umedeltat, Mulningen 22 VI-19 VIII 1998 1 ex. i fälla på lövträd (TI); Mårdsele 10 VIII-20 IX 2003 1 ex. i fallfälla (RP). I övriga Norrland endast funnen en gång i JÄ. I Sydsverige är den funnen i de flesta landskap upp till DR. Arten är säkerligen förbisedd dels pga den är liten (1,5-2 mm), dels genom sitt kryptiska levnadssätt i fuktig mossa. Den fås oftast i fallfällor.

Notonectidae - ryggsimmare

Notonecta glauca L. Umeå, Backens k:a i en vattenpöl Ö om kyrkogården 28 VIII 1992 1 ex. (CC). Johannes Bergsten har meddelat mig att han funnit den i Umeå, Nydalasjön samt på Stora Fjäderägg.

Reduviidae - rovskinnbaggar

Coranus aethiops Jak. Hällnäs, Finnmyran 31 VII 1972 1 ♀ i fallfälla (SNV Vina-inventeringen, coll CC); Umeå, Nydala 14-17 VIII 1992 1 macropter ♀ i fönsterfälla på fuktäng med *Calamagrostis* och *Epi-lobium angustifolium* (RP). Denna intressanta art har tidigare varit sammanblandad med *Coranus subapterus* som lever på torra, helst sandiga marker medan *C. aethiops* förekommer på fuktig-frisk ängsgräsmark el. myrar. Båda arterna har

vidsträckt utbredning i Sverige. *C. aethiops* har rapporterats från ÅN: Örsten av Pettersson (1996).

Miridae – ängsskinnbaggar

Dicyphus constrictus (Boh.). Rickleå fältstation 20 IX 1971 1 ♀ i ljusfälla (AG). Arten lever främst på rödblåra *Silene dioica* och närstående arter. Den är säkert tidigare förbisedd och jag har funnit den på flera norrlandslokaler vilka kommer att redovisas i annat sammanhang.

Deraeocoris morio (Boh.). Umeå, Röbäcksdalen 29 VI 1992 2 ♂ i jordgubbs- resp. svartavinbärsodling (SH). Arten är predator på div. småinsekter. Habitatkrav högst ofullständigt kända.

Apolygus lucorum (M-D.). Umeå, Backens k:a 21 VIII 2004 2 ♀ på gråbo *Artemisia vulgaris* (CC). Arten lever på torra platser på div. örter i norra Sverige främst på gråbo.

Apolygus spinolae (M-D.). Umeå, Backen 21 VIII 2004 1 ♀ på *Spiraea salicifolia* (CC). Ett tämligen oväntat fynd. Arten är utbredd i södra Sverige men mycket lokal och de flesta fynden är gamla. Tidigare nordligast funnen i HS (Fig. 1). Förekommer på fuktigare lokaler och i Sverige har jag främst funnit den på *Spiraea* men även på pors, älgört och fackelblomster.

Grypocoris sexguttatus (Fabr.). Burträsk, 2 km N om Risvattnet 28 VII 1993 1 ♀ på *Aconitum* (SH).

Liocoris tripustulatus (Fabr.). Umeå, Backen 21 VIII 2004 1 ♀ på brännässla (*Urtica dioica*) (CC). Ett förväntat fynd.

Arten förekom talrikt på brännässla som är dess värdväxt.

Lygocoris viridis (Fall.). Umeå, Backen 21 VIII 2004 1 ♀ på skogslind *Tilia cordata* (CC). Även detta ett oväntat fynd. Arten har liknande utbredning som *Apolygus*

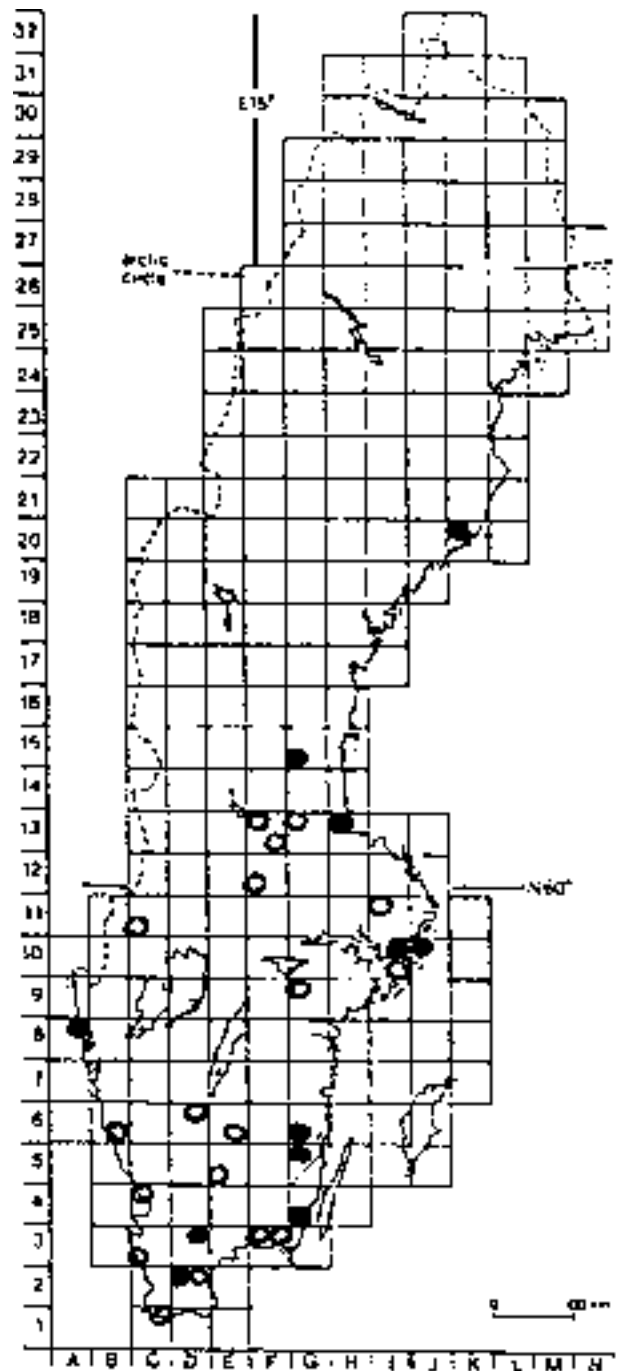

Fig. 1. Utbredningen i Sverige av *Apolygus spinolae* (M-D); (○) fynd före 1960, (●) fynd fr.o.m 1960.

spinolae och är tidigare nordligast funnen i HS. Den lever huvudsakligen på lind men är hos oss även funnen på ask och brakved.

Lygus pratensis (L.). Umeå, Kåddis 8 VIII 2002 1 ♀ i rödklövervall (SH). Ett mycket överraskande fynd! Arten har tidigare (Coulianos & Ossiannilsson 1976) angetts från hela landet upp till LU, men jag har sedan dess granskat allt tillgängligt material i museer och privata samlingar och funnit att alla fynd norr om DR hänför sig till andra arter, främst *Lygus gemellatus* (= *adpersus*), *L. punctatus* och *L. wagneri*, vilka alla har en vidsträckt utbredning i Sverige. Fynden av *L. pratensis* från DR är endast från perioden 1933-1945. Resultatet av denna granskning ger en bild av en i Sydsverige allmän art med markerad nordgräns i södra DR (Fig. 2). Nyfyndet från Kåddis är helt isolerat och inte lätt att tolka. Att arten är förbisedd i VB är ej troligt så mycket som samlats i senare tid i Umeåtrakten.

En möjlighet är att arten kommit till Kåddis med växtmaterial söderifrån. Jag har frågat Sven Hellqvist om detta och han meddelar att detta "kan förstås inte helt uteslutas. I omgivningarna finns trädgårdar och till de kan ju diverse växter av sydligt ursprung ha kommit". Han meddelar också en lista över de *Lygus*-arter som hittats i klövervallen i Kåddis vid 7 provtagningar från slutet av maj till början av augusti 2002: *L. rugulipennis* 647 ex., *L. wagneri* 50 ex., *L. adpersus* 4 ex. och *L. pratensis* 2 ex. (varav det ena ej sparats). Ytterligare undersökningar bör göras för att klarlägga om *L. pratensis* har en fast stam i Umeåtrakten. En utmaning för alla NEF:are!

Orthops basalis (A. Costa). Brånsjön 21 IX 1992 1? (RP). Tidigare funnen nordligast i HS. Lever på flockblommiga växter.

Ortrhops campestris (L.). Skellefteå, Ursviken 9 VIII 2002 1 ♀ (BV); Skellefteå, Medgrundet 26 VI 2004 2 ex. (BV). Båda fynden gjorda i trädgårdar. Tidigare funnen

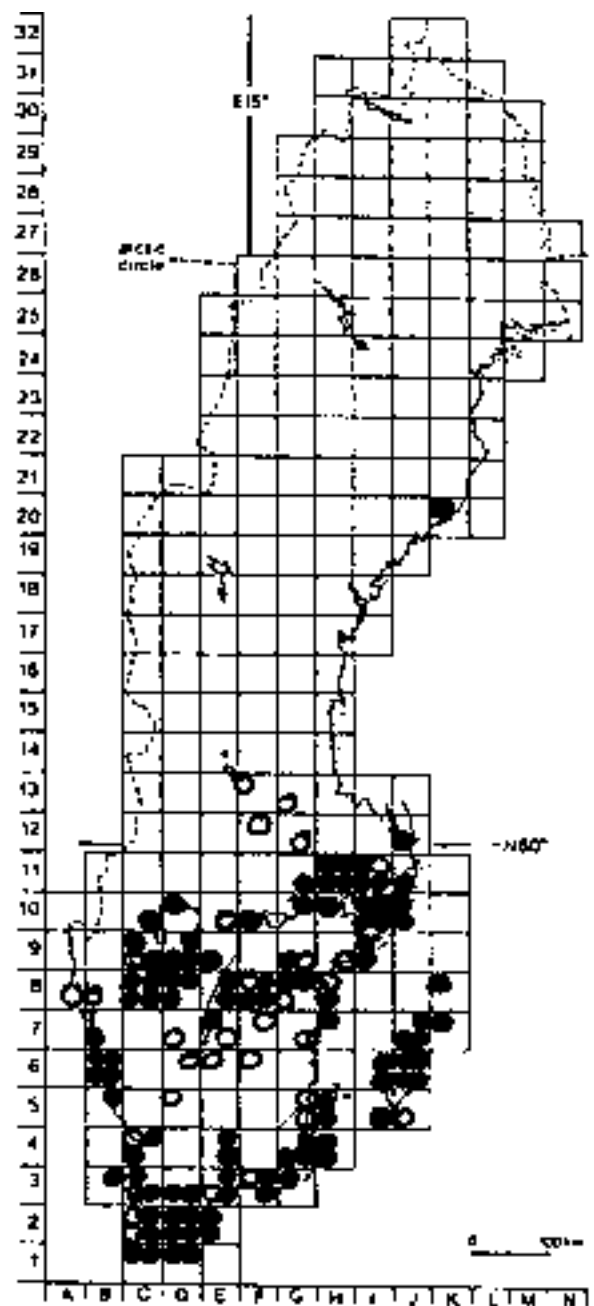

Fig. 2. Utbredningen i Sverige av *Lygus pratensis* (L.); (○) fynd före 1960, (●) fynd fr.o.m 1960.

nordligast i VS. Kulturspridning kan ej uteslutas.

Phytocoris intricatus Flor. Rickleå fältstation 8 IX 1971 1 ♂ i ljusfälla (AG). Närmast funnen i ÅN.

Polymerus palustris (Reut.). Rickleå fältstation 6 VIII 1971 1 ♂ i ljusfälla (AG); Sönnerstagrundet 7 IX 1996 1 ♀ (RP). Lever på *Galium*-arter på fuktig mark.

Mymecoris gracilis (R.F.Sahlb.). Umeå, Bäcksjöområdet 9 VIII 1984 1 ♂ (O. Nilsson/Atlegrim). Närmast funnen i ÅN och NB. Vitt utbredd men mycket lokal.

Stenodema trispinosa Reut. Umeå, Bettnessand 28 VIII 1992 1 ♂ 1 ♀ (CC). Närmast funnen i NB. Lever på vass *Phragmites australis*.

Orthotylus bilineatus (Fall.). Umeå centrum 19 VII 1981 8 ex. (Ulf Gärdenfors); Umeå universitet, komposten 7 IX 1992 1 ♀ (RP); Umeå, Alvik 22 VIII 1993 1 ♀ (RP). Lever på asp *Populus tremula*. Närmast funnen i ÅN.

Orthotylus fuscegens (Kirschb.). Tjäderberget 5 VII-9 VIII 2000, 1 larv i fälla på tall (RP). Karakteristisk tallart närmast funnen i ÅN.

Orthotylus nassatus (Fabr.). Umeå, Backen 21 VIII 2004 1 ♀ på skogslind *Tilia cordata* (JB); d:o 1 ♂ (RP). Ytterligare ett överraskande fynd från detta intressanta område. Lever främst på lind och ek. Tidigare funnen nordligast i DR (Fig. 3). Sparsam förekomst i södra Sverige och

mycket lokal. Bör eftersökas på norrländska lokaler för värdträden.

Europiella artemisiae (Becker). Ersmarksberget 22 VIII 2004 1 ♀ på gråbo *Artemisia vulgaris* (RP). De arter som tidigare hetat *Plagiognathus albipennis* (Fall.), *arenicola* E. Wagn., *collinus* E. Wagn och *litoralis* E. Wagn. har nyligen synonymiserats och förts till det holarktiska släktet *Europiella* Reut. Av detta har vi tre arter i Sverige med distinkta värdväxter av släktet *Artemisia*: *E. albipennis* (Fall.) på fältmalört *A. campestris*, *E. artemisiae* (Becker) på gråbo *A. vulgaris* och *E. decolor* (Uhler) på malört *A. absinthium* och strandmalört *A. maritima*. Utbredningen i Sverige av dessa arter är ännu ej klarlagd pga tidigare taxonomisk oreda. Den vanligaste och mest utbredda är dock *E. artemisiae* med hittills klarlagd förekomst ÖL GO ÖG UP. Arten förekommer dock säkert över stora delar av landet.. Vi sökte speciellt efter arten under exkursionen till Ersmarksberget och fyndet var inte överraskande.

Monosynamma bohemanni (Fall.) [= *nigritula* (Zett.)]. Sirapsbacken, 10 km NV Hällnäs 20 VII, 22 VII, 16 VIII 1972, 23 VII, 22 VIII 1973 sammanlagt 16 ♂ 24 ♀ 2 larver (SNV Vina inventeringen, coll. CC). Lever på *Salix*-arter. Vitt utbredd i Sverige.

Phoenicocoris obscurellus (Fall.). En karakteristisk tallart med vidsträckt utbredning i Sverige och funnen norrut till LU. Förbisedd i VB tills Roger Pettersson började med sin inventering av tallfaunan i div. naturreservat. Fynden kommer att närmare presenteras i annat sammanhang

(Coulianos & Pettersson *in prep.*). Här listas endast lokalerna (14 ex, leg. RP): Umeå, Grössjön 20 VIII.1995, Kammen NR 2000, Valfrid Paulsson NR 2000, 2001, Tjäderberget 2000, 2001, Romelsön 21 VI – 29.VIII 2003.

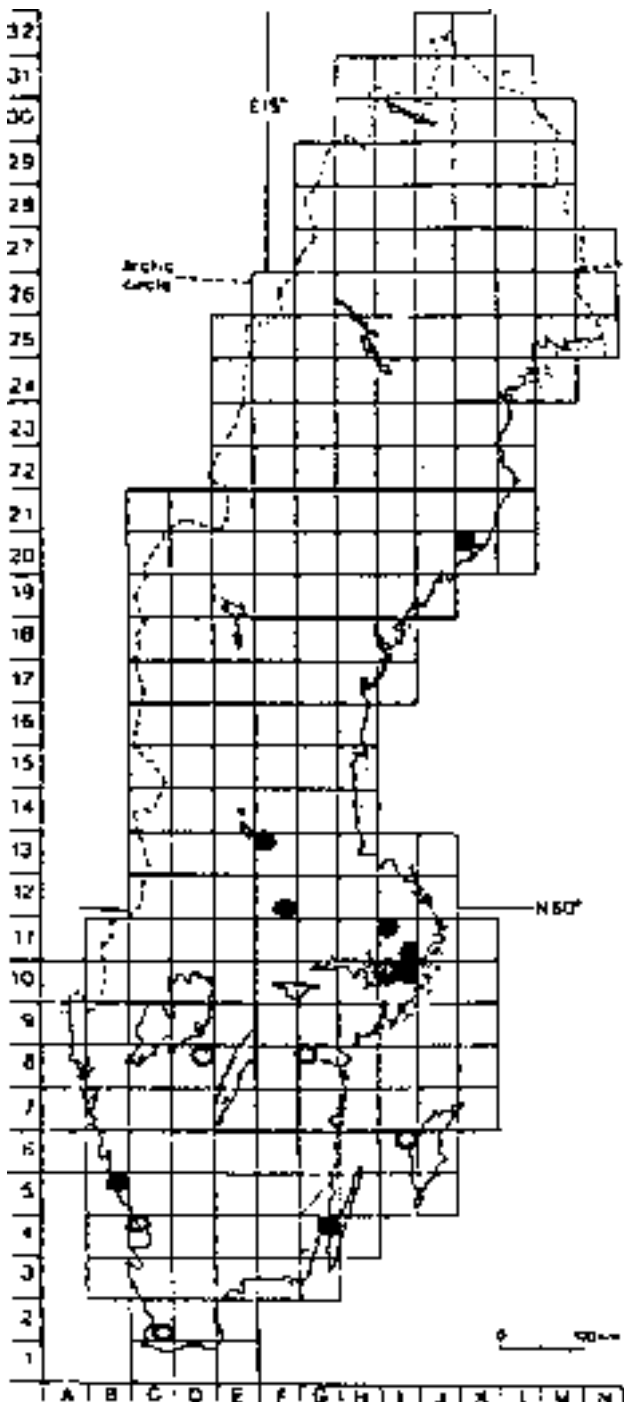

Fig. 3. Utbredningen i Sverige av *Orthotylus nassatus* (Fabr.); (○) fynd före 1960, (●) fynd fr.o.m 1960.

Tingidae – nätskinnbaggar

Acalypta marginata (Wolff). St. Helena 28.IX 1980 1 ex. (AN). Vitt utbredd art funnen norrut till TO men med åtskilliga landskapsluckor. Uppenbarligen mycket lokal och ej allmän.

Nabidae – fältrovskinnbaggar

Nabis ferus (L.). Umeå, Bettnessand 28.VIII 1992 1 ♂ 1 ♀ i strandgrästuva (CC). Vitt utbredd art närmast funnen i NB, nordligast i LU. Säkerligen förbisedd i stora delar av Norrland.

Nabis limbatus Dahlb. Sirapsbacken 10 km NV Hällnäs 23 VII 1973 2 larver (SNV Vina inventeringen coll CC); Umeå, Ön 29 VIII 1992 1 ♂ 1 ♀, talrik på igenväxande slättermark (CC); Brånsjön 21 IX 1992 2 ex (RP); Skellefteå, Ursviken 9 VIII 2002 1 ♀ (BV). Allmän och funnen norrut till NB.

Anthocoridae – näbbskinnbaggar

Anthocoris gallarumulmi (DeGeer). Umeå centrum 19 VII 1981 10 ex. (Ulf Gärdenfors). Det enda norrlandsfyndet jämte ett från HS: Edsbyn 1975 leg. B. Henriksson (Hedström 1986). Lever främst på alm *Ulmus glabra* i bladrollsgaller orsakade av pungbladlusen *Eriosoma ulmi* på vilken skinnbaggen är predator.

Anthocoris limbatus Fieb. Sirapsbacken 10 km NV Hällnäs 17 VI, 4 VII, 22 VII, 23 VII 1973 sammanlagt 5 ♂ 5 ♀ 8 larver hävade på *Salix* (SNV Vina inventeringen coll CC). Lever på *Salix*. I Sverige funnen VG-ÅS men är mycket lokal och tycks vara vanligare i norra Sverige.

Elatophilus nigrellus (Zett.). Valfrid Paulsson NR 30 V- 23 VII 2000 2 ex. i

fälla på tall (RP). En i Sverige mycket sällsynt tallart funnen i DR (1800-talet), ÅN (Löfgren 1997) VB (detta fynd) NB (opublicerat) och LY på sammanlagt 8 lokaler varav två NEF-medlemmar svarat för 5! Biologin är okänd men arten är predator, eventuellt på sköldlöss liksom följande art.

Elatophilus stigmatellus (Zett.). Även denna är en karaktäristisk tallart och funnen på följande lokaler av Roger Pettersson: Valfrid Paulsson NR 23 VII-18.VIII 2000 2 ex., d:o 2001 1 ex. d:o 2002 1 ex., Romelsön 21 VI-29 VIII 2003 2 ex., Sörliden 28 VI-10 VIII 2003 1ex. Den allmännaste av våra tre *Elatophilus*-arter funnen SK-LY samt opublicerat fynd från PI. Lever som predator på sköldlöss på tall.

Aradidae - barkskinnbaggar

Aradus truncatus Fieb. Brännland 20 VI 1976 1 ♀ (L. Huggert coll. Riksmuseum); Umeå, Lundåker 4 V 1995 1 ♂ under bark på aspstubbe (SH). I Sverige även funnen i SM (opublicerat fynd), SÖ UP HS, med de flesta fynden i SÖ och UP. Lever i murken svampangripen ved på grövre aspar och aspstubbar. Rödlistad som sårbar (VU).

Lygaeidae - fröskinnbaggar

Nysius ericae (Schill.). Byske, Tåme skjutfält 23 IX 1969 1 ♂ under *Cerastium* på sandig mark (CC).

Ischnodemus sabuleti (Fall.) Bjuröklubb Grundskatan 26 VI 1993 2 ♀ (RP) d:o 23 VIII 2004 talrik (RP). En art med dubbel invandring till Sverige. I Norrland även funnen i NB (Coulianos m fl 1996). Lever i bladslidorna av strandråg *Leymus are-*

narius, och i södra Sverige även på sandrör *Ammophila arenaria* och ibland andra dyngräs.

Scolopostethus decoratus (Hahn). S om Ersmarksberget 22 VIII 2004 2 ♀ talrika larver under ljung *Calluna vulgaris* (CC). I södra och mellersta Sverige allmän på sin värdväxt ljung. I Norrland tidigare endast funnen i HS och NB men troligen förbisedd.

Acompus rufipes (Wolff). Täfteå , Långviksskatan 5 IX 1993 1 ♂ (RP). Lever på *Valeriana*-arter. Tidigare funnen SK-ME. Förekomsten i Norrland bör undersökas närmare.

Rhopalidae - smalkantskinnbaggar

Stictopleurus punctatonervosus (Goeze). Hjuken 9 VIII 1990 1 ♀ (AN); Umeå, Backens k:a 28 VIII 1992 3 ♂ på gråbo *Artemisia vulgaris* (CC). Värdväxterna är korgblommiga växter gärna gråbo. I Sverige funnen (inkl. opublicerade fynd) BL ÖL UP HS-VB (ej GO) och förefaller vara vanligare i norra Sverige.

Tack

till de personer som är nämnda i inledningen för div. information och för att de här låtit mig offentliggöra ovanstående resultat av deras samlaraktivitet.

Citerad litteratur

- Coulianos, C-C. & Ossiannilsson, F. 1976:** Catalogus Insectorum Sueciae. VII Hemiptera-Heteroptera. 2nd Ed. *Ent. Tidskr.* 97:135-173.
- Coulianos, C-C., Pettersson, R.P. & Nilsson, A.N. 1996:** Smådjur I norrländska nationalparker. 1. Några skinnbaggar från Haparanda Sandskär. *Natur i Norr* 15:121-122.

Hedström, L. 1986: Svenska insektsfynd - rapport 2. *Ent. Tidskr.* 107:139-147.

Löfgren, P. 1997: Hyggesbrännor i Västerbottens län – en inventering av insekter kring bränd gran. *Natur i Norr* 16:1-15.

Pettersson, R. 1996: Strandinsekter vid Norra Kvarken. *Natur i Norr* 15: 123-124.

Författarens adress:

Carl-Cedric Coulianos

Kummelnäsvägen 90

132 37 Saltsjö-Boo

cc.coulianos@zeta.telenordia.se

VBF program våren–sommaren 2005

Årsmöte med bildvisning - tisdag 22 februari

Ordinarie årsmöte för VBF hålls denna dag kl 19.00 i fikarummet på institutionen för ekologi, miljö- och geovetenskap i KBC-huset, Umeå Universitet. I samband med mötet visar vi bilder från fjällen, bl a från de två senaste årens expeditioner för länsfloran i Ammarnäsområdet. Fika blir det också. Välkomna!

De vilda blommornas dag - söndag 19 juni

Denna dag har vi exkursioner i fem kommuner. Exkursionerna är öppna för alla. Vi visar växter, vanliga som ovanliga, och försöker besvara frågor från nyfikna. Tag med en kompis och en picknickkorg!

Robertsfors

Exkursion med bil till Rickleåns utlopp nedanför Rickleå. Samåkning. Ledare Anna Wenngren. Samling vid Kommunhuset i Robertsfors kl. 10.00.

Skellefteå

Exkursion med bil till orkidémarker i Brännberg i Kågedalen. Samåkning. Ledare Stefan Ericsson. Samling vid Nordanås P-plats mot älven kl. 10.00.

Umeå

Exkursion till fots längs strandpromenaden. Ledare Roger Malm. Samling vid Gamla brons norra fäste kl. 10.00. Samarrangemang med Umeå PicNic.

Vilhelmina

Exkursion med bil till Laxbäcken. Samåkning. Ledare Lars Lundgren. Samling på Kommunparkeringen i Vilhelmina kl. 10.00.

Vindeln

Exkursion till fots intill Vindelns tätort. Ledare Henrik Sporrang. Samling på Finnbacken kl. 10.00.

Inventeringsvecka för länsfloran

Söndag 24 – lördag 30 juli

Platsen för årets inventeringsvecka blir Lycksele eller möjligen Åmsele.

Förelägningsplats är alltså ännu ej bestämd, men förmodligen blir det i en skola. Vi delar upp oss i lag (nya varje dag) som gör exkursioner till utvalda inventeringsrutor. Uppgiften är att besöka vitt skilda miljöer i rutan, för att på så vis få en så komplett floralista som möjligt. Det mest fascinerande är att rutorna för det mesta utgörs av botaniskt okända områden.

Som alla vet är en inventeringsvecka den bästa kurs som går att uppbringa om man vill lära sig känna igen våra kärlväxter. Alla kan vara med oberoende av förkunskap, lagen blandas så att någon med god erfarenhet finns i varje lag.

Det går bra att vara med endast en del av tiden, men om du anländer mitt i veckan, så sök upp oss på kvällen för vi är ute på dagarna. Man kommer att kunna laga mat där vi bor. Sover gör vi i klassrum eller liknade, så tag med sovunderlag etc. Viss bilersättning kan utbetalas för turerna under veckan.

Du kan komma oanmäld, men för planeringens skull vill vi gärna att du föränmäler dig till Stefan Ericsson (se nedan), särskilt om du har bil. De som anmält sig får ytterligare information före midsommar.

Hjärtligt välkomna!

Fortsättning på sidan 56!